

ובהמות כדכתיב (יחזקאל א' י'). **וירוא"ה** היא (ולא "הם" כמ"ש ספל"ח. וי"ל לרמוז שבכ"א עבודתו רק מדה אחת, או אהבה או יראה, מצ"ע – משא"כ מצד קבלתו מחברו, לקו"ת ויקרא ס"ב –). **טבעית** (צע"ק מלקו"ת ואהי' אצלו ס"ד. וע"ח ש"נ פ"ז).

פנחס (ע"ש רלד: ורכד: ושם). **הצדיקים הבעה"ב ומ' המלאכים בעה"צ** (הגה"ה

בלא קוי ר"ת כנ"ל פ"ז. **חצעג"ל** מיותרים כנלפ"א). **כמ"ש בר"מ** (זח"ג רלד: בדף רכד: ושם אינו דומה פי' שכלים לדף רלד:, כי חשיב מיכאל וגבריאל שכליים וכאן חשבם מהטבעיים ואואפ"ל בין מחנה גבריאל לגבריאל עצמו. לעיין במפרשי הזהר).

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
ובהמות כדכתיב: **יחזקאל א' י'.**

ויראתם ואהבתם היא: אף שמדבר אודות יראה ואהבה, כתב "היא", ולא "הם" כמ"ש בספל"ח ("היראה והאהבה . . הן כו"). **ויש** לומר שכוונתו לרמוז שבכל אחד מהמלאכים עבודתו היא רק מדה אחת: או אהבה או יראה, ומצד עצמו אי אפשר שתהי' עבודתו

בב' המדות דיראה ואהבה – משא"כ מצד קבלתו מחבירו (כמבואר בלקו"ת ד"ה ויקרא ס"ב).

טבעית: **צע"ק מלקו"ת** במדבר ד"ה ואהי' אצלו ס"ד, וע"ח שער נ' פ"ז.

פנחס: **ע"ש רלד, ב ורכד, ב ושם**.

הצדיקים הוא בעולם הבריאה ומדור המלאכים בעולם היצירה:

גה"ה: **צ"ל בלא קוי ר"ת, כנ"ל** בהערה להגהה בפ"ז. **חצאי עיגולי** – מיותרים, כנ"ל בהערה להגהה

בפ"א.

כמ"ש בר"מ: **זח"ג רלד, ב.** ולהעיר שמ"ש בדף רכד, **ב ושם** ע"ד מלאכים "שכליים" (מיכאל דאיהו מים שכליים . . גבריאל דאיהו אש שכלי") – אינו דומה פירוש "שכליים" לדף רלד, **ב, כי** הרי חשיב מיכאל וגבריאל "שכליים", ובתניא כאן חשבם מה"טבעיים". **ואולי אפשר לחלק בין "מחנה גבריאל"** (שנזכר בתניא כאן) שהם מה"טבעיים **לגבריאל עצמו** (שנזכר בזהר שם) שהוא מה"שכליים". לעיין במפרשי הזהר.

(1) ושם (א, ב): "בפסוק וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש . . תרגם ענין קריאה קבלה . . שמקבלים זה מזה על ידי המשכה וההשפעה מזה לזה. והיינו שע"ז יוכל כל מלאך לומר ג' פעמים קדוש, כי ענין אמירת קדוש זהו הכלות הנפש שלו . . והנה מיכאל הכלות נפש שלו הוא באהבה, וגבריאל ביראה, וא"כ לא הי' מיכאל יכול לומר קדוש רק פעם א' דהיינו כלות הנפש בבחינת אהבה, ועד"ז גבריאל פ"א קדוש ביראה. וכדי שיאמר כל א' ג"פ קדוש היינו ע"ז וקרא זה אל זה, שנמשך ההשפעה מזה לזה . . וע"ז מתעלים יותר ממה שהי' מצד בחי' המדרגה שלו לבד". (2) בלקו"ת (יח, סע"ד): "חיות בחי' יצירה שית ספירן מקננין ביצירה והן הם בחי' שיתא סדרי משנה שהם בבחי' טעם ודעת, וכך חיות הקודש אהבתם היא בבחי' טעם ודעת . . מחמת השגתם" (ורק "אבל האופנים . . אין להם בחי' טעם ודעת והשגה . . כחיות הקודש, ואעפ"כ הם מרעישים מחמת אהבה טבעית שלהם"). ובע"ח: "מלאכים . . שכלים נבדלים . . וארבע יסודין הם חיות טבעיות", "אית חיוון . . דבריא ונקרא שכליות, ואית ד' חיוון דיצירה, פני ארי' שור כו', ואית ד' חיוון דארבע יסודות . . ונקרא חיות טבעיים". (3) ובמק"א (לקו"ש ח"ד ע' 1153 הערה 19) כותב רבינו: "כנראה זח"ג רכה, א". ובלקוטי ביאורים לספר התניא ע' רלז, מוסיף: "וצע". (4) כ"ה בדפוס התניא שלפנינו. – במהדורה זו תוקן ע"פ מ"ש ב"הערות ותיקונים בדא"פ לפ"א. (5) לעיל ע' סז. (6) לעיל ע' כו.

לקוטי אמרים

לברן שהן אהבתו ופחדו חיות הקדש טבעיים ושכליים
ויראתו כו'. וכמ"ש
וכמ"ש בע"ה:

[בתיקונים וע"ה] דשית

ספירין מקננין ביצירה ולכן זאת היא עבודת המלאכים
תמיד יומם ולילה לא ישקוטו לעמוד ביראה ופחד וכו'
והיינו כל מחנה גבריאל שמהשמאל ועבודת מחנה
מיכאל היא האהבה כו'. אבל בעולם הבריאה מאירות
שם חכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה שהן מקור
המדות ואם ושרש להן וכדאיתא בתיקונים דאימא
עילאה מקננא בתלת ספירין בכרסיא שהוא עולם
הבריאה ולכן הוא מדור נשמות הצדיקים עובדי ה'

וכמ"ש בע"ח (עיין ש' נ'
פ"ז).

בתיקונים (ת"ו ?).
וע"ח (שמ"ז פ"ב וש"נ
ביפ"ש). יומם ולילה
לא ישקוטו (ע"ד ברא'
ח' כב'). בתיקונים (ת'
ו'). הצדיקים עובדי ה'
בדו"ר הנמשכות כו'
אבל . . . שאר כל נש"י
כו' (לכאורה משמע מזה
דו"ר שכלים הוא רק

בצדיקים, וכ"מ ג"כ ספמ"א שכתב רק שצריך לקבוע כו' וכולי האי ואולי וכו' כנ"ל -
דקאי אספי"ד ? - ובפי"ב יג' טז' משמע דגם בבינונים אפ"ל. וי"ל דכיון דבבינונים אינם
אלא בעתים מזומנים כנ"ל פי"ב יג' לכן ל"ק כאן אלא נשמות הצדיקים שאצלם הוא סדר
העבודה. אבל מש"כ ספמ"א וכולי האי ואולי דמשמע דא"א כ"א ע"י עבור כו' צ"ע. א"א
ליישב דכונתו להשיג דו"ר שכליים בתמידיות ויותר מבינוני המתפלל כל היום דפי"ג).

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

לקוטי פירושים
וי"ל בדא"פ שעוד ענין למדנו - במעלת
העובדים בדו"ר טבעיים [שזה נוגע יותר לסש"ב,
שנקודתו לבאר איך שקרוב אליך, לכאור"א] - שלא
נטעה לומר שהדו"ר שלהם אינן בתוקף כמו הדו"ר
שכליים [ובמילא גם ה"לעשותו" שלהם (שנמשכת
מהדו"ר, כנ"ל פ"ד) אינו בתוקף וכו'], ולזה מבאר
שדו"ר טבעיים ה"ז מדריגת המלאכים דהמרכבה
דפני ארי' כו', ומוכן תוקף עבודתם (אלא שזהו
עבודת המדות ולא דמוחין) כו'. ומזה מוכן דקרוב
אליך לכאור"א בלבבך (דו"ר) - הוא לא רק שבכאור"א
יש דו"ר, אלא שבכאור"א קרוב שיהי' דו"ר בתוקף כו',
וגם לעשותו בתוקף כו'.

וכמ"ש בע"ה: עיין שער נ' פ"ז.
בתיקונים: תיקון ו' ? 8 .
וע"ה: שער מ"ז פ"ב וש"נ בפי' יפה שעה' .
יומם ולילה לא ישקוטו: ע"ד בראשית ח' כב'
("יום ולילה לא ישבותו").
בתיקונים: תיקון ו' 10 .
הצדיקים עובדי ה' בדחילו ורחימו הנמשכות
כו' אבל . . . שאר כל נשמות ישראל כו': לכאורה
משמע מזה דדחילו ורחימו שכליים הוא רק
בצדיקים. וכן משמע ג"כ לקמן ספמ"א, שכתב "רק
שצריך לקבוע עתים להתבונן כו' להשיג דחילו
ורחימו שכליים וכולי האי ואולי וכו' כנ"ל" -
דקאי אספי"ד (שכתב שגם בינוני "צריך לקבוע לו
עתים כו' להיות מואס ברע כו' וכולי האי ואולי כו'
יזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו
כו") ? - ובפי"ב יג' טז' משמע דגם בבינונים
אפ"ל דחילו ורחימו שכליים.

(שיעורים בספר התניא ע' 483 הערה 2)

ויש לומר, דכיון דבבינונים הדחילו ורחימו אינם אלא בעתים מזומנים (כנ"ל פי"ב יג'), לכן לא קאמר
כאן אלא נשמות הצדיקים, שאצלם הוא סדר העבודה.
אבל מש"כ בספמ"א "וכלי האי ואולי", דמשמע דבבינונים אי אפשר להשיג דחילו ורחימו שכליים כי
אם ע"י עבור כו' - צ"ע. ואי אפשר ליישב דמ"ש בספמ"א "וכלי האי ואולי" כונתו "להשיג דחילו ורחימו
שכליים" (לא רק בעתים מזומנים, אלא) בתמידיות, ויותר מאשר אצל בינוני המתפלל כל היום דלעיל פי"ג.

7) ובמק"א (לקו"ש שם) כותב רבינו: כנראה ש"נ פ"ז (וראה הנעתק לעיל בהערה 2). 8) ושם (כג, א): "שית ספירין
מקננין בממטרו"ן" (ועולם היצירה נקרא מט"ט - הגהה הג' בתניא פ"מ). 9) ושם: "ג' פירושים מצינו ראינו בדברי
רבינו ז"ל . . . הפירוש הראשון הוא מ"ש בפרקין . . . פירוש שני מ"ש רז"ל לעיל בשער דרושי אבי"ע פרק י"ב . . . הפי' הג'
הוא מ"ש רז"ל בשער השמות פ"א, עיי"ש בארוכה. 10) כג, א.

לקוטי אמרים

נב

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רמט

ברחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת הגדולת א"ם ב"ה שאהבה זו נקרא רעותא דלבא כנ"ל ומרעותא דלבא נעשה לבוש לנשמה בעולם הבריאה שהוא בתעלומות לבו. ובפמ"ד כשהן בהתגלות לבו נק' רעו"ד וצע"ק. "ע"פ יז' וע"פ מ"ד צ"צ". וע' סהמ"צ תפלה מא'.

לקוטי פירושים

שאהבה זו נקרא רעותא דלבא כנ"ל: העיר אם "כנ"ל" הוא כפי"ז או לקמן בפמ"ד. וראיתי בכתב (העתק ולא גכתי"ק) הגהות הצ"צ על חתניא, ועל "כנ"ל" זה לא ציין מאומה, אבל על חתבות "ומרעותא דלבא" שאח"י, נרשם: ע' פ' י"ז וע"פ מ"ד -

ויש עוד להוסיף שאלה על שאלתו:

(א) "כנ"ל" בודאי אינו ציון בעלמא שגם במק"א כ' רבינו שאהבה כזו נק' רעו"ד, כי מה תועלת בידיעה זו. ובטח הוא מראה למקום שם נתבאר הענין יותר. וצריך להבין מה מוסיף לנו הכתוב כפי"ז על מ"ש כאן.

(ב) למאי נפ"מ אם אהבה זו נק' רעו"ד אם לאו. - ושאלה זו שייך גם בפמ"ד.

ומה שנלפענ"ד בכ"ז הוא:

"שאהבה זו נק' רעו"ד כנ"ל" - קאי אמ"ש כפי"ז ולא בפמ"ד, כי מלבד שבכל מקום בתיניא, כמדומה, אמ"ש בפרקים הבאים כתוב "לקמן" ולא "כנ"ל", הנה עוד זאת, אשר בפמ"ד מדבר באהבה הטבעית שפעולת המוחין לא היתה בה אלא להוציאה מן העולם אל הגילוי, משא"כ בפל"ט קאי בדו"ר הנמשכות מן המוחין, וגם כפי"ז מדבר באהבה הנוולדת מן התבוננות ולא באהבה מסותת שבטבע כל ישראל, יעוי"ש.

ואף שבפי"ז קאי במדרי' נמוכה ביותר באהבה, וכמ"ש שם: "שדבר זה קרוב מאד ונקל לכל אדם

1) להעיר, שב"קצורים והערות לספר התניא" ע' לו, נדפסה הערת הצ"צ על חתבות "רעותא דלבא כנ"ל" (המו ל').

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים ורחימו הנמשכות: לשון נקבה. ועיין לעיל פט"ז בהערה ד"ה דו"ר¹¹, שבכל הספר הוא בלשון זכר, וצ"ע כאן¹².

דלבא כנ"ל: פי"ז¹³ - ושם הוא בתעלומות לבו ("רעותא דלבא שבתעלומות לב גם כי אינה בהתגלות לבו"). ולקמן בפמ"ד: "כשהן בהתגלות לבו נק' רעותא דלבא". וצע"ק¹⁴. "ע"פ יז' וע"פ מ"ד - הגהת הצ"צ¹⁵. ועיין ספר המצות שרש מצות התפלה סמ"א¹⁶.

11) לעיל ע' קי. 12) וראה גם "הערות ותיקונים בדא"פ": "בספ"ט"ז ובכ"מ הוא בל' זכר". 13) ראה גם "לקוטי פירושים" כאן. 14) ובמק"א "אג"ק ח"א ע' שיט) כתב רבינו: כדי לתווך בין מ"ש במקומות שונים ביאור ענין רעו"ד, עכצ"ל שכמה מדריגות ישנן ברעו"ד: (א) המדריגה היותר נמוכה: רעו"ד שבתעלומות לב ובחיצוניות הלב. והנה חידוש הוא זה, כי, ברוב המכריע של דרושי דא"ח, מבואר דרעו"ד הוא בפנימיות הלב. אבל עכצ"ל שגם מדריגה הנ"ל היא רעו"ד, ממ"ש בסש"ב פי"ז שדבר זה קרוב מאוד כו' והמוח שליט כו' על חלל השמאלי שבלב, שכמובן כ"ז שייך בחיצוניות הלב. וכ"מ קצת מלקו"ת (בלק סז, סע"ג) ד"ה מי מנה רס"ב שכ"י: יש בחי' רעו"ד שהוא רצון הלב ויש בזה ב' בחי' פנימיות וחיצוניות - (אם לא שנדחק לפרש תיבת "בה" - דקאי על "הלב" או על "רצון הלב" ולא על רעו"ד) - וכ"מ ג"כ בלקו"ת (שה"ש יג, ד) ד"ה הנך יפה רס"ב, מדמפרש דרעו"ד היינו כשרצון מתגלה בלב - והרי גם בחיצוניות הלב שייך זה. - ושם כ' שצריך שיתפשט ויתגלה בלב ממש. וכדי שלא יסתור למ"ש כפי"ז, אולי אפ"ל דכיון דאהבה שבפי"ז באה מן המוח אל הלב עד שנאמר ע"ז ובלבבך, ומביאה לידי עשיית מצות בפועל ג"ז נקרא גילוי. והא דברוב המאמרים מבואר דרעו"ד הוא בפנימיות הלב דוקא, י"ל דהכוונה על רעו"ד שבמאמר הזהר לית מחשבה תפיסא ב' כלל כי אם נתפס איהו ברעו"ד. (ב) בחיצוניות הלב ובגילוי, וזהו המובא בפמ"ד, כיון שלא ביאר שם שצ"ל התגלות בפנימיות הלב דוקא. (ג) בפנימיות הלב - וממ"ש בקונטרס העבודה ס"א משמע דגם רעו"ד דפל"ט בפנימיות הלב היא - וכמ"ש בכ"ד (תו"א ד"ה וישב ועוד ועוד), ובדרוש פ' מטות תער"ג (המשך תער"ב ח"א ע' שיג ואילך) נת' בזה גופא ג' אופנים: (א) רעו"ד הבא מהתבוננות באופן ההפלאה דאוא"ס - ה"ה בבחינת אהבה בתענוגים (להעיר מאגה"ק ר"ס י"ח) שהוא בחי' פנימי, וכנודע שפני' המקיף הוא בחינת פנימי, היינו שהוא בבחי' כליון להתענג על ד'. (ב) ההתבוננות היא בענין ההפלאה דאוא"ס - אז ההתפעלות למעלה מטו"ד, שהשכלי נאבד בעת ההתפעלות. (ג) רעו"ד שהיא מצד העצם, שלא ע"י השגה והתבוננות כלל, מקיף דיחידה, שאינו שייך אז לשכלי כלל, וכמו העבודה דר"ה ויו"כ ועשי"ת. עוד כתב שם, דבכל אופן, רעו"ד הוא רצון עצמי והשכלי הוא רק להביא להתגלות רצון זה, ואולי בזה י"ל שלא יקשה מד"ה לך רס"ז (המשך תרס"ז ס"ע נז ואילך) דמשמע שם דרך באופן הג', רעו"ד שהיא מצד העצם, נתפס איהו ברעו"ד. 15) נדפסה ב"קצורים והערות לספר התניא" ע' לו. 16) ושם (דרמ"צ קלט, סע"א): "וע' ג"כ פל"ט. . . מזה משמע לכאורה דדו"ר שכליים הם גבוהים מן דו"ר טבעיים שהיא בחי' האהבה מסותרת אע"פ שהיא בבחי' מס"נ. וע' פמ"ד שמ"מ שרש האהבה מסותרת גבוה יותר ונק' אהבה רבה כו", עיי"ש.

לקוטי אמרים

געה"ע כדלקמן (בפרקין).
ויקהל (עיין רי:). העמוד
(תו"א ד"ה ובזה).

גן עדן העליון כדלקמן וכמ"ש בזה ויקהל אך
היינו דווקא נשמות ממש שהן בחי' מוחין הגדלות
א"ס ב"ה אבל בחי' הרוח של הצדיקים וכן שאר כל
נשמות ישראל שעבדו את ה' בדחילו ורחימו המסותרות
בלב כללו ישראל אין עולות לשם רק בשבת ור"ח לבר
דרך העמוד שמג"ע התחתון לג"ע העליון שהוא עולם
הבריאה הנקרא ג"ע העליון להתענג על ה' ולהינות
מוזו השכינה כי אין הנאה ותענוג לשכל נברא אלא
במה שמשכיל ומבין ויודע ומשיג בשכלו ובינתו מה
שאפשר לו להבין ולהשיג מאור א"ס ב"ה ע"י חכמתו
ובינתו ית' המאירות שם בעולם הבריאה. ומה שזכות
נשמות אלו לעלות למעלה מהמלאכים אף שעבדו
בדחילו ורחימו טבעיים לבר היינו מפני שע"י דחילו

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים
גן עדן העליון כדלקמן: בפרקין.
ויקהל: עיין רי, ב"י.
העמוד: ענינו נתבאר בתו"א מג"א ד"ה
ובזה¹⁸.

17) ראה גם לקוטי פירושים" כאן: "כנראה
הוא מ"ש דף ר"י ע"ב. ושם - לאחר שמתחיל
לבאר בסע"א ע"ד "הני לבושי . . דמתלבשן בה
צדיקיא בנתא דעדן", "מעובדין טבין . . בהון
קיימא נשמתא בנתא דעדן לתתא": "כד סלקא
נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא אזמנן
לה לבושיין אחרנין יקירין עלאין דאינון מרעותא
וכונה דלבא באורייתא ובצלותא וכו". (18)
ושם (ק, סע"ב ואילך): "העמוד שבין געה"ת
לגעה"ע (ע' זהר ויקהל ר"א א'. ויחי ר"ט א')
שבו ועל ידו עולים הנשמות מגעה"ת לגעה"ע . .
וענין העמוד הוא בחי' בטול שכל עלי' א"א
להיות כ"ע ע"י בטול בתחלה וכו".

לקוטי פירושים

כו"י, וכאן בפל"ט הוא מדרי' נשמות צדיקים עובדי ה'
(ועמ"ש בזה בקונטרס העבודה ס"א), בכ"ז, הצד השוה שבהם
ששניהם באים מהתבוננות בגדולת א"ס ב"ה, ועל זה הוא
שמביא חזוק מפי"ז: שם כתב שהאהבה שבתעלומות לב היא
רעו"ד, וא"כ עאכו"כ כאן - בפל"ט - שהאהבה היא
בחתגלות, שנק' רעו"ד, וכיון שאהבה כזו נק' רעו"ד, הרי מזה
ראי' שמדור צדיקים אלו הוא בעולם הבריאה - דבזה קאי
כאן - כי בזה ויקהל (כנראה הוא מ"ש דף ר"י ע"ב) איתא
דמרעו"ד נעשה לבוש לנשמה בגעה"ע, וגעה"ע הוא עולם
הבריאה.

(אגרות קודש ח"א ע' שיח ואילך)

דווקא נשמות ממש שהן בחי' מוחין דגדלות א"ס
ב"ה אבל בחי' הרוח של הצדיקים וכו': בקונטרס העבודה
פ"א כתב ש"ממש"א גבי נשמה שהיא בחי' מוחין דגדלות,
וממה שכותב ב'י' חלוקות בחי' הרוח של הצדיקים והעבודה
דשאר כל נש"י בדו"ר המסותרת דהיינו דו"ר טבעיים, נראה . . דהאהבה המסותרת . . היא בחי' נפש לבד . .
והאהו"י"ר שבתגלות הלב שבאה מהתבוננות . . במדרי' באלקות ששייך בהם השגה . . ה"ז בחי' רוח, להיות
שהעיקר כאן הוא ותעוררות המדות שבלב, והתבוננות היא לעורר את המדות . . כ"ז הוא בחי' חיצוניות המוחין
. . אמנם בחי' נשמה היא בחי' המוחין . . ההשגה והתבוננות בבחי' פנימיות המוחין וכו".
אבל, באם תמצי לומר שכוונתו בקונטרס העבודה לומר שכן הוא הפירוש בתניא, הרי שצ"ל שהעבודה
בחיצוניות המוחין ובדו"ר בהתגלות לבו ומוחו ה"ז כמו נשמת החי - היפך ממש ממש"כ בספל"ח!
כן ממש"כ "הרוח של הצדיקים", היינו, הנזכרים לפנ"ז - מוכח, שכוונתו לחלק באותו צדיק עצמו, שרק
נשמתו ממש (בחי' הנשמה שבנרנח"י שלו) עולה, אבל לא בחי' רוח שלו כו'.

(לקוטי אמרים - מהדורא קמא ע' שב בהערה)

דרך העמוד שמג"ע התחתון לג"ע העליון: דלכאורה איך אפשרית שייכות בין חי (געה"ת) ומדבר
(געה"ע), אלא שהוא ע"י עמוד (ומזה גם ראי' דעכצ"ל דאף שהן ב' מדריגות, אפשרית עלי' כו').

(שיעורים בספר התניא ע' 488 הערה 4)

וע"ט כנ"ל (ספ"ח)
ועייג"כ פט"ז). כיתרון
האור (קהלת ב' יג').
לעיל פי"ב). האור כו'
כנ"ל (פכ"ז). דר"י
(ע"א). שכר מצוה היא
מצוה עצמה (ע"ד אבות
ד' ב' וע' לקמן).

ורחימו שלהם אתכפיא ס"א המלוכשת בגופם בין
בבחי' סור מרע לכבוש התאוות ולשכרן ובין בבחי'
ועשה טוב כנ"ל והם היו בעלי בחירה לבחור ברע ח"ו
ובחרו בטוב לאכפיא לס"א לאסתלקא יקרא דקב"ה
כו' כיתרון האור כו' כנ"ל והנה כל זה הוא במדור
הנשמות ומקום עמידתן אך תורתן ועבודתן נכללות
ממש בי"ס שהן בחי' אלהות ואור א"ס מתייחד בהן
בתכלית היחוד והיינו בי"ס דבריאה ע"י דחילו ורחימו
שכליים ובי"ס דיצירה ע"י דחילו ורחימו טבעיים ובתוכן
מלוכשות י"ס דאצי' ומיוחדות בהן בתכלית וי"ס דאצי'
מיוחדות בתכלית במאצילן א"ס ב"ה משא"כ הנשמו'
אינן נכללות באלהות די"ס אלא עומדות בהיכלות
ומדורין דבריאה או יצירה ונהנין מזיו השכינה הוא
אור א"ס ב"ה המיוחד בי"ס דבריאה או דיצי' והוא זיו
תורתן ועבודתן ממש [ע' ודר ויקהל דר"י] כי שכר מצוה
היא מצוה עצמה: ועולם האצילות שהוא למעלה
מהשכל וההשגה וההבנה לשכל נברא כי חכמתו
ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה מיוחדות שם בו בתכלית
היחוד ביחוד עצום ונפלא ביתר שאת ויתר עז לאין קץ
מבעולם הבריאה כי שם ירדו להאיר בבחי' צמצום
כדי שיוכלו שכלים נבראי' לקבל מהן חב"ד לידע את
ה' ולהבין ולהשיג איזו השגה באור א"ס ב"ה כפי כח
שכלים הנבראים שהם בעלי גבול ותכלית שלא
יתבטלו במציאותם ולא יהיו בגדר נבראים כלל רק
יחזרו למקורם ושרשם שהוא בחי' אלהות ממש.
והנה צמצום זה היא סבת ההארה שמאירות שם
חב"ד של א"ס ב"ה לנשמות אלו בעולם הבריאה.

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים	לקוטי פירושים
ועשה טוב כנ"ל: ספ"ח. ועיין ג"כ לעיל פט"ז. כיתרון האור: קהלת ב' יג'. הובא לעיל פי"ב. האור כו' כנ"ל: פכ"ז. דר"י: ע"א. שכר מצוה היא מצוה עצמה: ע"ד אבות פ"ד מ"ב ("שכר מצוה מצוה"). ועיין לקמן בפרקין.	מדור הנשמות ומקום עמידתן: ד"מקום עמידתן" הוא לפעמים לא במדורן (וכמו בשבת ור"ח דעולות לבריאה אף שמדורן ביצירה). (שם ע' 491) ובתוכן מלוכשות י"ס דאצי': היינו בי"ס דבריאה, ועל ידן גם בי"ס דיצירה. (לקוטי ביאורים בספר התניא ע' רז – משיעורים בספר התניא שם) שלא יתבטלו במציאותם ולא יהיו בגדר נבראים כלל: "לא יהיו בגדר נבראים כלל" אינו תוצאה ממה ש"יתבטלו במציאותם", כי אם הוספה על זה, דהיינו "שלא יתבטלו במציאותם" ויתירה מזה, ש"לא יהיו בגדר נבראים כלל". וכדלקמן בפרקין: "וליבטל אליו במציאות ולהכלל כו".

לקוטי אמרים

משא"כ באצילות שאינם בבחי' צמצום כ"כ א"א לשכלים נבראים לקבל מהן ולכן לית מחשבתא דילהון תפיסא שם כלל לכן הוא מדור לצדיקי' הגדולים שעבודתם היא למעלה מעלה אפי' מבחי' דחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת בגדולתו ית' כמו שעולם האצילות הוא למעלה מעלה מבחי' בינה ודעת לשכל נברא אלא עבודתם היתה בבחי' מרכבה ממש לא"ס ב"ה וליבטל אליו במציאות ולהכלל באורו ית' הם וכל אשר להם ע"י קיום התורה והמצוות ע"ד שאמרו האבות הן הן המרכבה והיינו לפי שכל ימיהם היתה זאת עבודתם. אך מי ששרש נשמתו קמן מהכיל עבודה תמה זו ליבטל ולהכלל באורו ית' בעבודתו בקביעות רק לפרקים ועתים שהם עת רצון למעלה וכמו בתפלת שמונה עשרה שהיא באצילות ובפרט בהשתחוואו' שבה שכל השתחוואה היא בבחי' אצילות [כמ"ש בפרע"ח בקבל' שבת] כי היא ענין ביטול באורו ית' להיות חשיב קמיה בלא ממש אזי ג"כ עיקר קביעות נשמתו הוא בעולם הבריאה ורק לפרקים בעת רצון תעלה נשמתו לאצילות בבחי' מ"נ כידוע לי"ח: והנה שכר מצוה מצוה פי' שמשכרה נדע מהותה ומדרגתה ואין לנו עסק בנסתרות שהם צדיקי' הגדולים שהם בבחי' מרכבה רק הנגלו' לנו שאחריהם כל אדם ימשוך לידע נאמנה מהות ומדרגת עבודת ה' בדחילו ורחימו בהתגלות לבו הנמשכות מן הבינה ודעת בגדולת א"ס ב"ה מקומה בי"ס דבריאה ועבודה בדחילו ורחימו הטבעיים שבמחו' בי"ס דיצירה אבל עבודה בלי התעוררות דחילו ורחימו אפי' במחו' בבחי'

ע"ד שאמרו (ב"ר פמ"ז לעיל פי"ח כג') . שהיא באצילות (פרע"ח בתחלתו ובכ"מ). בקבלת שבת (תוס' שבת פ"ה ?) . כידוע לי"ח ( ) . שכר מצוה מצוה (אבות ד' ב') . אין לנו עסק בנסתרות (ע"ד חגיגה יג.) . שאחריהם כ"א ימשוך ( ) .

לקוטי פירושים

עבודתם היתה: לכאורה צ"ל "היא", וכלפני זה.

(שם ע' 496 הערה 7)

משכרה נדע מהותה: בפשטות הוא לפי שהשכר הוא מסובב². אבל, גם להדעה: שהשכר אינו תוצאה ומסובב מהמצוה עצמה, אלא באופן סגולי, הרי השכר הוא בערך ויש לו שייכות ותדמיות להמצוה, ולכן "משכרה נדע מהותה".

(מל"ק"ש ח"ה ע' 135 בשו"ג. ז"י ע' 404 והערה 20)

משכרה נדע מהותה . . עבודת ה' . . מקומה וכו':

כלומר: "עבודת ה' בדחילו ורחימו . . מן הבינה ודעת" -

שכנ"ל שכרה בעולם הבריאה - מזה נדע שהעבודה (מצוה) "מקומה בי"ס דבריאה", "ועבודה בדחילו ורחימו הטבעיים שבמחו' - שכנ"ל שכרה בעולם היצירה - מזה נדע שהעבודה מקומה "בי"ס דיצירה".

(שיעורים בספר התניא ע' 498)

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים ע"ד שאמרו: ב"ר פמ"ז. הובא לעיל פי"ח כג' .

שהיא באצילות: פרע"ח בתחלתו ובכ"מ. בקבלת שבת: בענין תוספת שבת. והוא בשער השבת פ"ה ? . כידוע לי"ח: . שכר מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב. אין לנו עסק בנסתרות: ע"ד חגיגה יג, א ("אין לך עסק בנסתרות"). שאחריהם כל אדם ימשוך: .

(2) וראה לקו"ש חט"ו ע' 312, שענין זה נוגע גם לשלימות המצוות, עיי"ש. (3) ב' הדעות הובאו ונתבאר בשל"ה בית אחרון (יב, א"ב).

בעולם הפירוד כו'
(היינו גם לא בי"ס
דעשי' וכדמסיים ואין
בה כח כו' י"ס כו'
וכמ"ש רפ"מ). **הפירוד**
הנק' ( ) . (בתיקונים
(תי' יו"ד.) . **שלא**
לשמה ממש (חלוקים
בשלא לשמה: תוד"ה
העושה ברכות יז. וש"נ.
ת"ת לאדה"ז ד' ג'). **אלא**
כמ"ש (ישעי' כט' יג').
מקטנותו שהרגילו כו'
לירא כו' (ל"ק גם לאהבו
להעיר מיד תשובה פ"י
ה"א ה'). **לשמה ממש**
(ענין לשמה: ע"ל
ספ"ה).

גילוי דהיינו לעורך האהבה הטבעית המסותרת בלב
להוציאה מהעלם והסתר הלב אל הגילוי אפי' במוחו
ותעלומות לבו עכ"פ רק היא נשארת מסותרת בלב
כתולדתה כמו שהיתה קודם העבודה הרי עבודה זו
נשארת למטה בעולם הפירוד הנק' היצוניות העולמות
ואין בה כח לעלות וליכלל ביחודו ית' שהן עשר ספי'
הקדושות וכמ"ש בתיקונים דבלא דחילו ורחימו לא
פרחא לעילא ולא יכלא לסלקא ולמיקם קדם ה'. והיינו
אפי' אם אינו עוסק שלא לשמה ממש לשום איוו פניה
ח"ו אלא כמ"ש ותהי יראתם אותי מצות אנשי' מלומדה
פי' מחמת הרגל שהורגל מקטנותו שהרגילו ולימדו
אביו ורבו לירא את ה' ולעבדו ואינו עוסק לשמה
ממש כי לשמה ממש אי אפשר בלא התעוררות דחילו
ורחימו הטבעיים עכ"פ להוציאן מהסתר הלב אל
הגילוי במוח ותעלומות לבו עכ"פ כי כמו שאין אדם
עושה דבר בשביל חבירו למלאת רצונו אא"כ אוהבו
או ירא ממנו כך אי אפשר לעשות לשמו ית' באמת
למלאת רצונו לבד בלי זכרון והתעוררות אהבתו
ויראתו כלל במוחו ומחשבתו ותעלומות לבו עכ"פ

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פנוחים

נשארת למטה בעולם הפירוד הנק'
היצוניות העולמות: ראה לקמן רפ"מ
שאפ"ל גם בעולם היצירה. ועפ"ז מובן דיוק
הלשון "העולמות", לשון רבים, עשי' ויצירה.
– וצ"ע שהרי אומר כאן "נשארה למטה".
ועיין בקו"א.⁴
(משמ ע"י הערות 11 10)

שהורגל מקטנותו: משא"כ באם (מפני
שהרגיל עצמו) בגדלותו (כדלעיל פט"ו) –
שאז י"ל שהלשמה תחלת עבודתו מעלה גם
זה, וכמו בתפלה מלוקטת (שבסוף הפ').
וצ"ע. וי"ל דנקט "מקטנותו" – מפני שזהו
נמצא בכאו"א, וצ"ל נמצא ע"פ תורה
שציוותה "ושנתתם לבניך גו"⁵.

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פנוחים
בעולם הפירוד כו': היינו גם לא בי"ס דעשי',
וכדמסיים: "ואין בה כח לעלות כו' עשר ספי' כו", וכמ"ש
לקמן רפ"מ.
הפירוד הנק': .
בתיקונים: תיקון יו"ד¹⁹. .
שלא לשמה ממש: חילוקים בשלא לשמה: ראה תוד"ה
העושה ברכות יז, א וש"נ. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג²⁰.
אלא כמ"ש: ישעי' כט' יג'.
מקטנותו שהרגילו כו' לירא כו': "לירא" דייקא, ולא
קאמר גם "לאהבו". להעיר מי"ד הל' תשובה פ"י ה"א ה':
"הקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתם
ויעבדו מאהבה . . כשמלמדין את הקטנים . . אין מלמדין
אותן אלא לעבוד מיראה . . עד שתרבה דעתן וכו'".
לשמה ממש: ענין לשמה: עיין לעיל ספ"ה: "ולשמה
היינו כדי לקשר נפשו לה' וכו'".

19) כה, ב. 20) בתוס' שם: "שאינו לומד אלא לקנתר חביריו
. . שלומד ע"מ שיכבדוהו". וש"נ לתוד"ה וכל – תענית ז, א: "כדי
שיקרא רבי או כדי שיכבדוהו . . לומד לקטנר". תוד"ה וכאן –
פסחים נ, ב: "להתייחר ולקנטר ולקפח את חביריו בהלכה ואינו
לומד ע"מ לעשות . . שאין מתכוין לשום רעה אלא מתוך עצלות
כו". תוד"ה שמתוך – נזיר כג, ב: "לקפח אחרים . . להתגדר ולקנות שם". ותוד"ה לעולם – סוטה כב, ב: "שלא לשמה
כגון מיראת היסורין . . ומאהבת קיבול פרס, שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שצויהו על כך אלא להנאתו . . אבל
ההיא שלא לשמה . . אינו עוסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חטאתו פשע, שעתה שגגות
נעשו לו זדונות, שאע"פ שידע שעובר לא מנע מכל תאוות לבו כו'". ובהל' ת"ת שם: "שאינו לומד ומקיים לש"ש אלא
מיראת העונש בעוה"ב או אפי' בעוה"ז או מאהבת השכר לקבל פרס בעוה"ב או אפילו בעוה"ז עושר וכבוד של
משמאילים בה הנותן מן השמים או אפי' ליקח מעצמנו כבוד וגדולה שיקראוהו רבי ויהי' ראש ישיבה".

(שם ע"י הערה 13)

4) קנג, סע"א ואילך. 5) ואתחנן ו, ז.

כמ"ש לקמן (פמ"א).
שמביאה רפואה לעולם
(יומא פו.). **אמרז"ל**
(פסחים נ:). **שבודאי כו'**
כי לא כו' (טעם חכמי
הקבלה. בנגלה כי
המאור שבה כו' ת"ת
לאדה"ז ד' ג.). **לא ידח**
ממנו נדח (ע"ד ש"ב יד'
יד'). **אך כשעושה סתם**
כו' (לכאורה ברור שהיינו
הא דלעיל בעוסק
מחמת הרגל כו').

וגם אהבה לבריה אינה נק' בשם עבודה בלי יראה
תתאה לפחות שהיא מסותרת בלב כל ישראל כמ"ש
לקמן וכשעוסק שלא לשמה ממש לשום איזו פניה
לכבוד עצמו כגון להיות ת"ח וכהאי גוונא אזי אותה
פניה שמצד הקליפה דנוגה מתלבשת בתורתו והתורה
היא בבחי' גלות בתוך הקליפה לפי שעה עד אשר
יעשה תשובה שמביאה רפואה לעולם שבשוכו אל ה'
גם תורתו שבה עמו ולכן אמרו רז"ל לעולם יעסוק
אדם וכו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה בודאי **נדח**
שבודאי סופו לעשות תשובה בנגלגול זה או בנגלגול
אחר כי לא ידח ממנו נדח אך כשעושה סתם לא לשמה
ולא שלא לשמה אין הדבר תלוי בתשובה אלא מיד
שחוזר ולומד דבר זה לשמה הרי גם מה שלמד בסתם

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים
כמ"ש לקמן: פמ"א.
שמביאה רפואה לעולם: יומא פו, א.
אמרז"ל: פסחים נ, ב.
שבודאי כו' כי לא כו': זהו טעם חכמי
הקבלה. ובנגלה - כי המאור שבה מחזירו
למוטב כו' (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג²¹).
לא ידח ממנו נדח: ע"ד שמואל-ב יד' יד'
(לבלתי ידח ממנו נדח).
אך כשעושה סתם כו': לכאורה ברור
ש"עושה סתם" היינו הא דלעיל בעוסק
מחמת הרגל שהורגל מקטנותו כו'.

לקוטי פירושים

וכשעוסק שלא לשמה ממש לשום איזו פני' . .
לעולם יעסוק . . לא ידח ממנו נדח: הא דמביא גם
הטעם ד"לא ידח כו'", אף שהלומד לשום איזו פני' אינו
במצב של "נדח" - כי בתניא כאן כולל הכל. בסגנון אחר
- נקט הקצוות: מקצה ד"נדח" (אחטא ואשוב). עד ללומד
סתם שאפילו ק"נ לא נתלבשה בו; וכמה דרגות בינתיים
(וכדמוכח גם בהל' ת"ת לאדה"ז²² ובקו"א), ובכל הדרגות
הנ"ל "לעולם יעסוק כו'".

(לקו"ש ח"א ע' 123 הערה 74)

התורה היא בבחי' גלות בתוך הקליפה לפי שעה:
ענין זה אינו באופן שהקליפות שולטים ח"ו עלי', שהרי
"התורה היא עץ החיים . . ואין כח בקליפה לשלוט שם"²³,
כי אם, שעל ידם היא בבחי' העלם אז.

(סה"ט מלוקטס ח"א ע' קנה הערה 46)

ולכן אמרו רז"ל לעולם יעסוק אדם וכו': ענין זה
פוסק רבינו הזקן הן בספר חתניא - פנימיות חזונה, והן
בשלחן ערוך²⁴ - גליא חזונה.

(לקו"ש ח"א ע' 87, ח"ז ע' 102. ועוד)

שמתוך שלא לשמה בא לשמה בוד אי: ויתירה

מזה - שגם מה שלמד, יהי' (יתעלה להיות) במצב כמו שלומדים מלכתחילה לשמה.

(לקוטי ביאורים בספר חתניא ע' רח)

שבוד אי סופו לעשות תשובה וכו': אבל מ"ש הרמב"ם²⁵ "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה
כו'" - המדובר בכללות עם ישראל.

(לקו"ש ח"א ע' 67 הערה 81)

בגלגול אחר: לא רק לאחר ק"כ שנה, כפירוש הפשוט, אלא גם כשנעשה בו שינוי עיקרי בחיים חיתו
בעלמא דיין²⁶.

(לקו"ש ח"ב ע' 485)

(6 פ"ד ה"ג. 7 לקו"פ ראה כ, א. 8 הל' ת"ת שלו שם. 9 הל' תשובה פ"ו ה"ה. 10 ראה שער הגלגולים הקדמה ב: וענין זה

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רנה

מתחבר ומצטרף ללימוד זה ופרחא לעילא מאחר שלא נתלבש בו עדיין שום קליפה דנוגה ולכן לעולם יעסוק אדם כו' וכן הענין בתפלה שלא בכוונה כמ"ש בזהר: **מקו"א סק"א בת"ת לאדה"ז ד' ג')**. **כמ"ש בזהר (ח"ב רמה):** ועיין קו"א ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים).

לקוטי פירושים

לא ידח ממנו נדח: ענין זה הוא (גם) מצד הגוף, שמצד בחיית הקב"ה בהגוף נעשה הגוף מצ"ע ענין נצחיי. ודבר משנה הוא¹¹: "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" (נשמות בגופים).

(לקו"ש ח"י"ח ע' 234 הנרות 58*52)

וכיון ש"בודאי סופו לעשות תשובה כו' כי לא ידח ממנו נדח" - הרי גם בשעת החטא יש לו דין דכל העומד לחתוך כחתוך דמי¹³ וכיו"ב (אלא שדחשובה צריכה לבוא בפועל כדי לבטל את הרע בפועל).

(לקו"ש ח"י ע' 54)

כשעושה סתם . . אין הדבר תלוי בתשובה אלא מיד שחזור ולומד דבר זה וכו': אבל כשעוסק שלא לשמה ממש, שהקליפה מורידה ת"ת שלו, וצריך תשובה להשיבה ולהעלותה - אזי אין צריך לחזור וללמוד דבר זה עוה"פ, כי זהו ענין דתשובה להעלות הענינים והניצוצות.

(אגרות קודש ח"י"ז ע' קפה)

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים
ולכן לעולם יעסוק כו': יש לומר דבזה (ב"עושה סתם לא לשמה ולא שלא לשמה" ש"אין הדבר תלוי בתשובה כו") אתי שפיר יותר "לעולם יעסוק אדם כו", כי גם לתשובה אינו צריך. ולהעיר ג"כ מקו"א סק"א בהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג²².

כמ"ש בזהר: ח"ב רמה, ב²³. ועיין קו"א ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים²⁴.

22) ושם, בביאור החידוש דלעולם יעסוק אדם בתורה כו', אף ש"גם בשאר מעשים נמי אמרינן הכי לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות כו" - "דבמצות אתי שפיר שהמצוה נעשית כתקנה עכ"פ אלא שמחשבתו אינה לשם מצוה, אבל בת"ת כשלומד ואינו מקיים מה שלומד, הרי עליו נאמר ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, וסד"א שראוי לו שלא ילמוד, קמ"ל וכו". 23) ובמק"א (שיעורים בספר התניא ע' 504 הערה 15) כותב רבינו: "כנראה הכוונה לזח"ב רמה, ב". 24) ושם (קנד, ב): "בתפלה שלא בכוונה . . מפני שכוונתו לשמים לכך יש לה תיקון בקל לחזור ולעלות כשמתפלל בכוונה אפי' תפלה אחת מלוקטת מתפלות כל השנה".

מיד שחזור ולומד דבר זה לשמה הרי גם מה שלמד בסתם . . פרחא לעילא: מש"כ לפרש שלכן חזר ר' אשי על תלמודו עוה"פ כדי להעלות בלשמה יותר נעלה גם לימודו הקודם. - צע"ג אם כן הוא, דשאני הלימוד בסתם דיש כאן אהבה מסותחת הטבעית (ראה קו"א ס"ג¹⁴) וגילוי מעורר את הנעלם וק"ל.

(אגרות קודש ח"י ע' רצא)

שהוא גלגול בחיים כו'. ושם בסוף הקדמה ג. ובמקומות המתאימים בספר הגלגולים. וראה ג"כ תניא ספ"ד. 11) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 84 ובהנסמן שם. ח"י"ח ע' 409 הערה 71. 12) סנהדרין ר"פ חלק. 13) חולין עב, סע"ב. וראה נ"כ השו"ע אה"ע ר"ס קכד. שדי חמד כללים כ, קמב. 14) קנה, רע"א.